

VicTory

Restorative and victim-centred approach
to mitigate hate and (violent) extremism

VicTory

**Viharikosten sovittelu: mitä uhrit
tarvitsevat ja kuka tarpeisiin voi
vastata? – Panu Artemjeff**

(väitöskirjatutkija ja väestösuhdepolitiikan
asiantuntija) ja Moty Shriki (nuoriso- ja
yhteisöohjaaja), MAP Finland

TERVETULOA TYÖPAJAAN

- Esittäytymiset
- Tavoite: parempi ymmärrys vihadynamiikasta ja siitä, kuinka monialaista yhteistyötä ja restoratiivisen oikeuden käytäntöjä voisi vahvistaa ja hyödyntää viharikosten uhrien tukemisessa.

Jos minä en voi auttaa... Kuka voisi?

- Valokuvalupa
- Tutkimuslupa
- Chatham house

Funded by
the European Union

VicTory-hanke pähkinänkuoressa

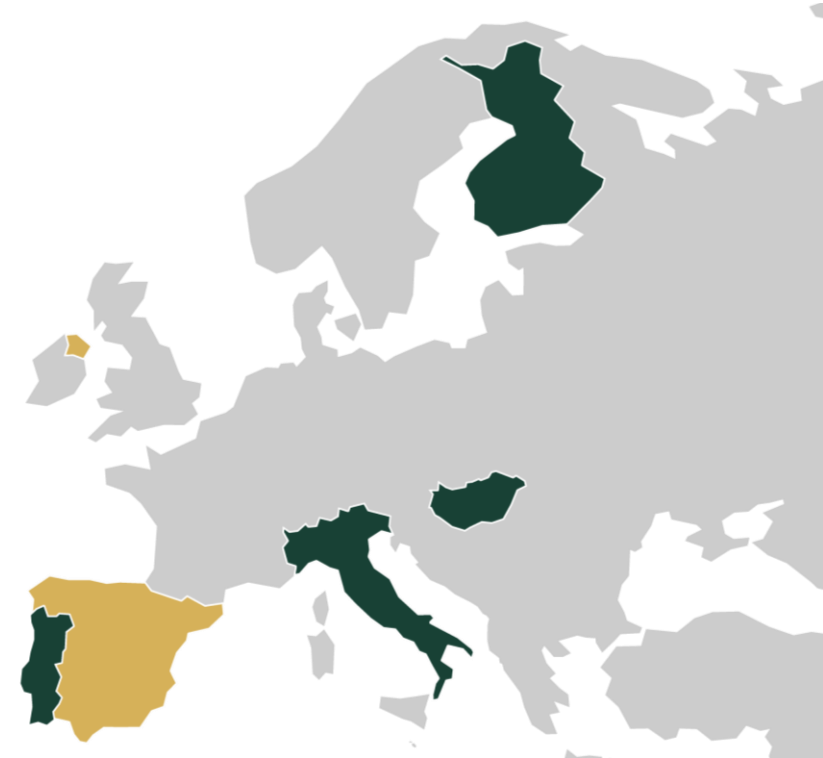
- Victory-projekti on Euroopan laajuinen hanke, joka keskittyy viharikosten ja väkivaltaisen ekstremismin uhrien tukemiseen restoratiivisen oikeuden keinoin.
- Se pyrkii parantamaan uhrien oikeuksien toteutumista ja tarjoamaan käytännön työkaluja rikosoikeuden ammattilaisille, uhrien tukihenkilöille ja tapausten hallinnoijille.
- Projektin keskeiset tavoitteet:
 1. Uhrilähtöinen lähestymistapa viharikosten ja väkivaltaisen ekstremismin uhrien tukemiseksi.
 2. Ammattilaisten osaamisen kehittäminen, jotta he voivat paremmin ymmärtää ja auttaa uhreja.
 3. Restoratiivisten käytäntöjen edistäminen, jotta uhrit, yhteisöt ja ammattilaiset voivat osallistua sovitteluun ja oikeudenmukaisuuden palauttamiseen.

Partners

Partner countries

- Partner country
- Partner country & Expert Advisory Board

Funded by
the European Union

VIDEO 4 MIN

TULEVA JULKAISU

[VicTory - IPS Innovative Prison Systems](#)

VicTory

Restorative and victim-centred approach
to mitigate hate and (violent) extremism

**D2.1 Handbook of Best
and Promising
Practices in Victim
Support**

—
ALBABA ACOSTA, Rascha
ALONSO PEREZ, Lucía
BENÍTEZ, Juan Carlos
PÉREZ GARCÍA, Daniel F.

Date: 28/03/2025

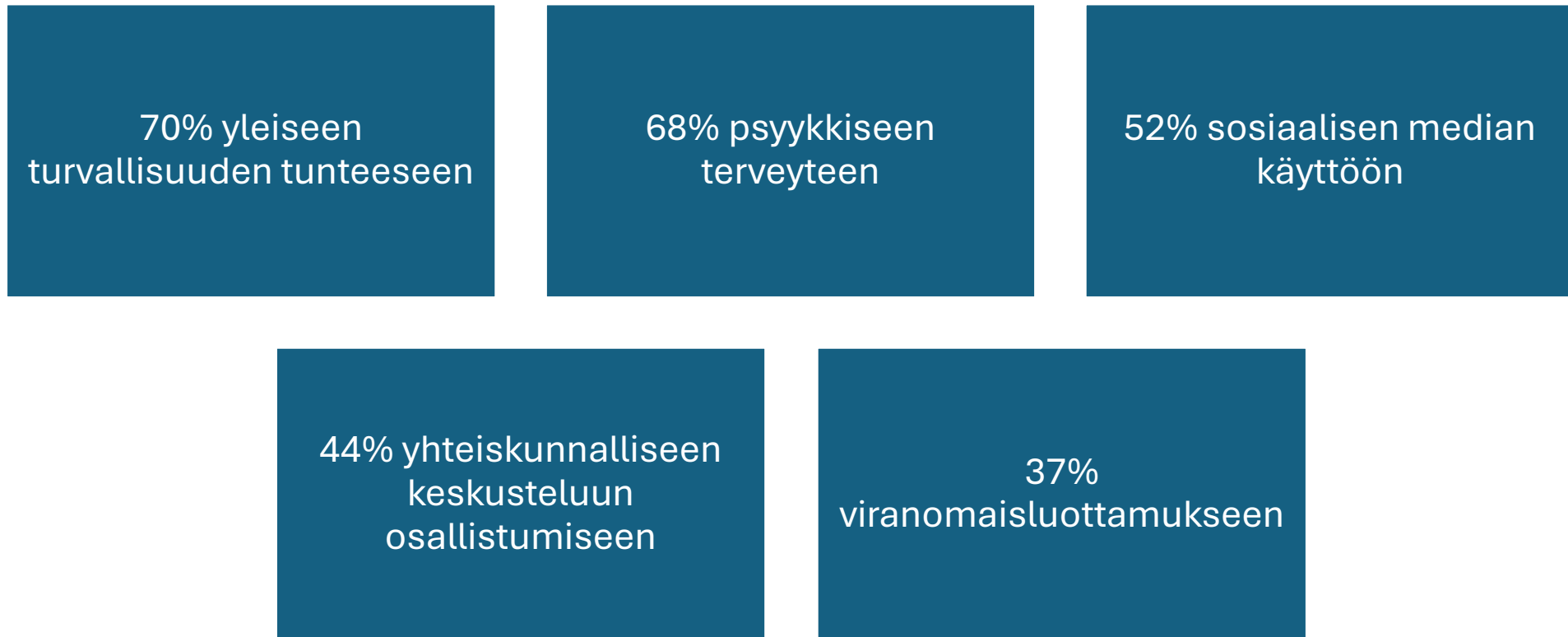

VIHARIKOSTEN ERITYISPIIRTEITÄ

Mitä tiedetään?

- Vihatekojen vaikutukset kohteisiin ovat moninaisia ja usein myös pitkäkestoisia.
- Vihatekojen aiheuttamat haitat eivät kohdistu vain yksilöön vaan laajempaan ihmisryhmään, johon henkilö kuuluu tai hänen oletetaan kuuluvan.
- Rikosilmoitusten tekeminen vaikeaa, erityisesti haavoittuville ryhmille (esim. viharikosten uhrit, väkivaltaa kokeneet naiset)
- Luottamuspuola viranomaisiin, etenkin vähemmistöyhteisöissä
- Toissijainen uhriksi joutuminen rikosprosessin aikana ja korvausten hakemisessa (ei oteta vakavasti, ohitetaan, syyllistetään, kohdellaan huonosti)
- Uhrien tietoisuus oikeuksista usein vähäinen

Vihapuhe ja häirintä ovat vaikuttaneet vahvimmin yksilön:

Oikeusministeriön selvityksessä ”Että puututtaisiin konkreettisesti”. Seurantaselvitys vihapuheesta ja häirinnästä ja niiden vaikutuksista eri vähemmistöryhmiin vihapuhetta ja häirintää kokeneet kertoivat vihatekojen vaikutuksista elämäänsä.

Vihateko:

Vihateko voi periaatteessa olla mikä tahansa teko, jonka motiivina ovat ennakkoluulot tai vihamielisyys kohteen taustaa, viiteryhmää tai henkilökohtaisia ominaisuuksia kohtaan. Vihateko on yläkäsite, joka sisältää vihapuheen ja viharikokset sekä vihan motivoimat teot, jotka eivät täytä rikoksen tunnusmerkistöä.

Aina ei ole helppoa tietää, milloin loukkaava ja epäasiallinen kohtelu on vihateko ja milloin kyse on rikoksesta. Rajanveto rikoksen tunnusmerkistön täyttävän viharikoksen ja vihateon välillä on rikosprosessissa toimivien viranomaisten tehtävä.

Vihateot ovat

1. Rikoksia, joita motivoi viha jotakin väestöryhmää kohtaan (esim. kiihottaminen kansanryhmää vastaan mutta myös muut rikokset, esim. pahoinpitelyt, jos taustalla vihamielinen motiivi)
2. Laissa kiellettyä toimintaa, jossa ei kuitenkaan ole kyse rikoksista (esim. syrjintä yhdenvertaisuuslaissa)
3. Haitallista toimintaa (rasistinen solvaaminen, maalittaminen yms.), joka ei täytä rikoksen tunnusmerkistöä

Viharikos:

Rikoslaisa rangaistavaksi määritelty teko, jonka motiivi liittyy ennakkoluuloihin tai vihamielisyyteen tiettyjä ihmisryhmiä kohtaan. Viharikoksen määrittelyssä olennaista on se, että teon motiivi perustuu ennakkoluuloihin tai vihamielisyyteen. Viharikos tapahtuu, kun tekijä on tarkoituksellisesti kohdistanut teon yksilöön tai omaisuuteen yhden tai useamman identiteettipiirteen (oletettu tai todellinen etninen tai kansallinen tausta, uskonnollinen vakaumus tai elämäkatsomus, seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli, sukupuoli-identiteetti, sukupuolen ilmaisu tai vammaisuus) vuoksi tai ilmaissut vihamielisyyttä näitä piirteitä kohtaan rikoksen aikana (OSCE-ODIHR, 2020).

Vihapuhe:

viestintää, jonka avulla levitetään tai lietsotaan vihaa yhtä ihmistä tai ihmisryhmää vastaan. Viestintä voi esimerkiksi olla puhetta, kirjoituksia, kuvia, symboleja, musiikkia, piirroksia tai elokuvia. Osa vihapuheesta on rangaistavaa. Poliisi, syyttäjä ja tuomari arvioivat rikosprosessin eri vaiheissa onko kyse rikoksesta. Vihapuhe voi olla myös yhdenvertaisuuslaissa tai tasa-arvolaisissa kiellettyä syrjintää.

Esimerkkejä vihapuheesta:

ilmaisuja, joissa uhataan, solvataan tai panetellaan jotakin ihmisryhmää.

väkivallan tai syrjinnän hyväksyminen jotakin ihmisryhmää kohtaan.

ihmisten vertaaminen eläimiin tai loisiin.

kiellettyyn syrjintäperusteeseen, kuten esimerkiksi seksuaaliseen suuntautumiseen tai vammaisuuteen, liittyvä halventavan, nöyryyttävän, uhkaavan tai vihamielisen ilmapiirin luominen.

<https://www.youtube.com/watch?v=8zzD0m1hQEk>

UHRILÄHTÖISYYS

Uhrilähtöinen lähestymistapa

"Kokonaisvaltainen viitekehys, joka asettaa etusijalle jokaisen uhrin yksilölliset tarpeet, turvallisuuden, oikeudet ja kokemukset kaikissa käytännöissä ja politiikan toteutuksen vaiheissa.

Siihen kuuluu uhrien voimaannuttaminen niin, että heillä on omistajuus ja vaikutusmahdollisuudet itseään koskeviin prosesseihin.

Uhrien osallistuminen on merkityksellistä ja aktiivista, heitä kuunnellaan aidosti, kohdellaan kunnioittavasti ja herkkyydellä, ja heille tarjotaan yksilöllistä, kattavaa ja saavutettavaa tukea ja tietoa. Tämä mahdollistetaan toimivalla yhteistyöllä ja tehokkailla ohjausmekanismeilla."

Uhrien tukeminen

- EU-direktiivin 2012/29/EU mukaan rikoksen uhreille on tarjottava
 - selkeää tietoa heidän oikeuksistaan ja oikeusprosessista, sekä
 - helposti saatavilla olevia tukipalveluita, jotka tarjoavat emotionaalista, käytännön ja oikeudellista apua.

Keskeistä on myös uhrien suojaaminen uudelleenuhriutumiselta, pelottelulta ja kostolta on keskeistä.

Erytystä huomiota on kiinnitettävä haavoittuvassa asemassa oleviin uhriin, joille tulee tarjota yksilöllistä tukea. Viranomaisten ja palveluntarjoajien on tehtävä yhteistyötä uhrien toipumisen ja heidän osallisuutensa tukemiseksi oikeusjärjestelmässä.

Haasteet uhrien tukemisessa

Keskeiset uhrien tukemisen haasteet, jotka on tunnistettu eri EU-maissa, liittyvät seuraaviin asioihin:

- Uhrien oikeus saada tietoa ja pääsy tietoon
- Uhrien oikeus ja pääsy tukipalveluihin yksilöllisten tarpeidensa mukaan
- Uhrien oikeus ja mahdollisuus saada suojelua yksilöllisten ja erityisten uhrin tarpeiden mukaan
- Uhrien huomioiminen aktiivisina toimijoina rikosprosessissa
- Uhrien mahdollisuus saada asianmukaisia korvauksia

MONIAMMATILLINEN TYÖ JA VIHARIKOKSET

Tehokas uhrien tukeminen edellyttää rakenteellista yhteistyötä eri viranomaisten, sektoreiden ja ammattilaisten välillä. On olennaista luoda ja hyödyntää toimivia ohjausmekanismeja, jotta uhrit saavat kokonaisvaltaista ja tarpeidensa mukaista tukea.

Suosituksset monialaiselle yhteistyölle

- **Edistä yhteistyötä** eri alojen ja sektoreiden välillä (esim. rikosoikeuden toimijat, sosiaali- ja terveysalan työntekijät, opettajat, järjestöt), jotta viharikoksiin vastataan kokonaisvaltaisesti ja tietoa jaetaan tehokkaasti.
- **Ota uhrin mukaan palveluiden suunnitteluun ja päätöksentekoon**, jotta tuki vastaa heidän todellisia tarpeitaan.
- **Vahvista ammattilaisten koulutusta** parhaan tukikäytännön levittämiseksi.
- **Kehitä osaamista uhrien ohjaamisessa**, jotta siirtyminen tukipalveluihin tapahtuu sensitiivisesti ja uhria uudelleen traumatisoimatta.
- **Tarjoa erikoistuneita koulutuksia**, erityisesti rikosoikeudellisille toimijoille ja poliisille, viharikoksista ja uhrien kohtaamisesta.
- **Tehosta tiedonkeruuta ja tiedonvaihtoa** uhrien tukipalveluissa, erityisesti viharikosten ja ekstreemismien kohdalla – tietosuojalainsäädäntö huomioiden.

**RESTORATIIVISEN
OIKEUDEN KEINOT JA
VIHARIKOLLISUUS**

Restoratiivinen oikeus

”korjaava oikeus”; lähestymistapa, jonka periaatteiden ja käytäntöjen tavoitteena on konfliktin tai rikoksen aiheuttaman vahingon korjaaminen, tekijän vastuuseen saattaminen sekä yhteisön osallistaminen dialogiprosessiin ammattihenkilöiden, kuten sovittelijoiden tai fasilitaattoreiden, avustuksella.

Restoratiivinen oikeus on uhrilähtöistä: se perustuu ajatukseen, että korjaavan prosessin tulisi ensisijaisesti keskittyä uhrin kokemien vahinkojen korjaamiseen ja siihen, että aiheutettu kärsimys käsitellään mahdollisimman hyvin. Lisäksi vahinkoa aiheuttaneen tekijän tulee ymmärtää, että hänen teoillaan on todellisia seurauksia sekä uhrille että yhteisölle, ja hänen tulee ottaa vastuuta käyttäytymisestään. Uhrille on puolestaan annettava mahdollisuus ilmaista omia tarpeitaan ja osallistua keskusteluun siitä, miten vahinko voidaan korjata. Yhteisöllä on keskeinen rooli restoratiivisen prosessin tukemisessa ja edistämisessä.

Uhidirektiivi ja restoratiivinen oikeus

EU:n **uhridirektiivi** määrittelee restoratiivisen oikeuden prosessiksi, jossa uhri ja rikoksentekijä voivat osallistua rikoksen seurausten käsittelyyn puolueettoman kolmannen osapuolen avulla. Direktiivissä painotetaan uhrin oikeutta saada tietoa restoratiivisen oikeuden palveluista ja mahdollisuutta ohjautua niihin.

Restoratiivisen oikeuden palvelut – kuten esimerkiksi rikos- ja riita-asioiden sovittelu, jossa uhri ja rikoksentekijä kohtaavat, perhesovittelu, conferencing- ja puhepiirit – voivat olla suuriksi hyödyiksi uhrille. Mutta!

Direktiivi sisältää myös turvatoimia, jotka estävät toissijaisen, toistuvan uhriksi joutumisen (eli sen, että uhri kokee rikosprosessin aikana haittaa tai lisää vääryyttä esim. siten, että hän kohtaa epäluottamusta, huonoa kohtelua tai syyllistämistä viranomaisilta) ja pelottelun.

Direktiivi edellyttää myös ammattilaisille koulutusta, jotta restoratiiviset oikeuden palvelut toteutetaan puolueettomasti, kunnioittavasti ja ammattimaisesti.

Suosituksset restoratiivisesta oikeudesta

- **Lisää koulutusta ja osaamisen kehittämistä** restoratiivisen oikeuden soveltamisesta.
- **Vahvista yhteisön roolia** restoratiivisissa käytännöissä viharikosten ja ekstremismin käsittelyssä.
- **Tee restoratiivisista ohjelmista saavutettavia** koko rikosprosessin ajan, jotta uhrin voivat hyötyä niistä ajoissa.
- **Mahdollista uhrien aktiivinen osallistuminen** restoratiiviseen prosessiin – kuulluksi tuleminen tukee toipumista.
- **Tutki restoratiivisten käytäntöjen vaikuttavuutta** viharikosten käsittelyssä.
- **Sisällytä restoratiivinen oikeus** osaksi virallisia uhrien tukipalveluita.

KESKUSTELUOSIO PÄIVÄN TEEMOISTA

KESKUSTELUN AIHEET

UHRILÄHTÖISYYS

- Mieti miten sinä itse voisit edistää uhrilähtöisyyttä organisaatioisi työssä?
- Miten luottamusta eri väestöryhmien ja eri viranomais- ja järjestötoimijoiden välillä voidaan vahvistaa?

MONIALAINEN YHTEISTYÖ

- Miten monialaisella yhteistyöllä voitaisiin edistää paremmin uhrin oikeuksia ja tarpeisiin vastaamista? Keiden tulisi olla mukana?
- Millaisia esteitä ja mahdollisuuksia näet omassa työssäsi tehokkaan moniammatillisen yhteistyön toteuttamisessa?

RESTORATIIVINEN OIKEUS

- Mitä restoratiivisen oikeuden keinoja voisitte ottaa käyttöön omassa organisaatioissanne?
- Mitä tarvitset laadukkaan restoratiivisen prosessin takaamiseksi?

VicTory

Restorative and victim-centred approach
to mitigate hate and (violent) extremism

Kiitos!

